

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Bergen, 17.3.2017

Høringsuttale om Urdlandselvi kraftverk i Voss kommune, Hordaland

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) er skeptisk til at Småkraft AS (Aquila Capital) skal få konsesjon til bygging av Urdlandselvi kraftverk i Voss kommune, Hordaland fylke med en samlet effekt på 0,99 MW og en årlig produksjon på 6,55 Gwh. Urdlandselvi er en sideelv til Raundalselvi som er en del av Vossovassdraget som ble vernet i verneplan III (1986). I 1993 kom verneplan IV med et supplerende tillegg der det blant annet ble åpnet for at småkraftverk kunne søke konsesjon opp til 1MW i vassdrag som var vernet. Småkraft AS ønsker nå å nyttiggjøre seg dette ved å søke konsesjon om en samlet effekt på 0,99 MW.

I småkraftpakken Voss er det søkt om tillatelse til utbygging av 8 småkraftverk hvor tre av disse kraftverkene er tilknyttet Raundalen som er vernet mot utbygging av kraftverk, og Urdlandselvi er en av disse tre. Ser vi alt dette samlet, mener Naturvernforbundet Hordaland at dette vil kunne føre til store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet og tung belastning på økosystemene i tilhørende områder.

Urdlandselvi kraftverk vil, slik vi ser det, utøve et stort negativt trykk på naturen i området rundt elven. De negative konsekvensene utbyggingen fører med seg for landskapet og for det terrestriske og akvatiske miljøet, kan etter vår mening ikke forsvares, og vi mener at det overgår den potensielle samfunnsnyttens prosjektet vil ha. Vi mener derfor at konsesjonssøknaden må avvises. Feltarbeidet langs Urdlandselvi ble gjennomført av fagkonsulenter i oktober 2009. Feltbefaringer langs elv og rørtrasé i 2009 og 2010 hadde særlig fokus på rådende naturtyper, vegetasjonstyper og arter i gruppene karplanter, moser og lav. Den biologiske utredningen av 2010 utført av NNI, er basert på befaring av nedre del av elven sammen med grunneier 5. mai, i forbindelse med endring i opprinnelig utbyggingsplan. Det er laget en revidert utgave på grunnlag av befaring foretatt 22. juni 2016 (v/Arnold Håland for NNI). Denne omhandler biologisk mangfold. Status på denne er også vurdert opp mot en ny rødliste av 2015. Feltarbeidet i juni 2016 var supplerende artsregistreringer med fokus på rødlistede naturtyper som ikke ble behandlet i 2010.

Vi har søkt etter relevant naturinformasjon i tilgjengelige skriftlige kilder, knyttet til tidligere gjennomført naturfaglig arbeid i området (f.eks. naturtypekartlegging, viltkartlegging og vassdragsundersøkelser), dvs. tidligere gjennomført naturfaglig arbeid i Voss kommune generelt og i tiltaksområdet i Raundalen spesielt. Ved gjennomføring av et omfattende naturfaglig feltarbeid og utredning knyttet til arbeidet med verneplanen III for vassdrag (ca 1977 – 1982) var det ikke fokus eller innsats rettet mot fuktighetskrevede plantesamfunn og lav og moser, dvs. det eksisterer ikke felldata fra før vedrørende dette tema, verken for hele Raundalselva eller for Urdlandselvi.

Landskap og hydrologi

For landskap er inngrepene regnet som å ha liten til middels negative konsekvenser der vurderingen

innbefatter gjennomføring av relevante avbøtende tiltak. Den landskapsmessige verdien, både storskala og småskala, vurderes samlet til liten til middels, med den begrunnelse at elvestrekningen som blir berørt generelt sett er lite synlig når det gjelder både fjernvirkning og i det nære landskapet. Deler av elven er nedskåret i landskapet, noe som kan indikere naturtypen «bekkekløft», som er lite synlig fra ulike betraktningpunkter. Naturvernforbundet Hordaland stiller seg undrende til at dette ikk legges til grunn for vurderingen av konsekvensene for planlagte inngrep, og heller ikke verdien av økosystemet i seg selv. Naturtypar som blir påvirket negativt av redusert vassføring er bekkekløfter. Disse naturtypene er registrert bla ved Urlandselvi og Raundalselva¹, mens rapporten fra NNI sier at denne naturtypen ikke er funnet i planlagt utbygd del av Urlandselvi.

Inngrepet i det terrestriske miljøet er samlet vurdert til liten-middels konsekvens for det biologiske mangfoldet. Vi stiller oss uforstående til dette, da NNI-rapporten viser at det nedre avsnittet av rørgaten på 1620m, med rørdiameter på 70dm og korridor på 15-20m, vil ha et stort omfang og negativ virkning i sidebratt og elvenært terreng, og elvekantskog og relativt artsrike kantsoner kan bli ødelagt (middels - stort negativt omfang). I et avsnitt med løvskog ble det påvist rike epifyttiske samfunn på rikbarkstrær som osp og rogn.

Anleggsvei til kraftstasjon på 150m som skal gå gjennom slåttemark og skog, er ikke tatt med i vurderingen av det terrestriske miljøet, ei heller traktorveien som må rustes opp for å fungere som adkomstvei til inntaket i driftsperioden. I tillegg må det legges en 200m lang kraftlinje anrettet som jordkabel fra kraftstasjon og fram til eksisterende kraftlinje som heller ikke tatt med i vurderingen. Voss Energi sitt svar søknad på av 2010 fra småkraft AS sier at beskrivelsen fra småkraft AS om plassering av kraftverk er såpass uklar i forhold til eksisterende kraftlinje, at endelige detaljer må avklares ved synfaring.

Usikkerheten knyttet til konsekvensen for botaniske forhold langs elven, som det også blir konkludert med i rapporten, er såpass usikker at vi sterkt tilrår at det legges vekt på «føre var prinsippet» §8: Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Biologisk mangfold

Grunnlaget for verdisetting og konsekvensvurdering er basert på både eksisterende data og naturkunnskap om området, samt eget feltarbeid gjennomført 1.okt 2009, i 26. april og 5. mai 2010, samt sluttbefaring 26. juni 2016.

Når det gjelder eksisterende data om naturtyper i selve Urlandselvi, kan vi ikke se at det finnes eksisterende data som konsekvensutredningen kan ha støttet seg til. Tidligere nevnte rapport 1400 om kraftutbygging i Raundalen, som denne utredningen har valgt å ikke støtte seg til, sier at: «Urlandselvi har ei sørvendt bekkekløft og bergvegg i nedre del. (...) Det er mykje solinnstråling i området og nedre del av bekkekløfta er dominert av varmekjære tre som gråor og til dels hassel, samt selje og bjørk(...) Innimellom finst også enkelte styva trær. (...) Naturtypen er også oppstykket av tekniske inngrep som fleire kraftlinjer, skogsbilvegar og store granplantefelt. Lokaliteten vurderast som lokalt viktig.» Her er det altså motstridende utsagn, da NNI-rapporten konkluderer med at naturtypen bekkekløft ikke finnes i det aktuelle området.

Feltarbeidene i oktober og en dag i mai gir ikke god nok representasjon av arter av karplanter i

¹ Jfr. rapport 1400, Kraftutbygging i Raundalen, Voss kommune, Hordaland fylke. *Konsekvensar for miljøfaglege verdiar og kulturminne*

området. Dette viser også funn fra sluttbefaring juni 2016 tydelig. Kartlegging av små arealer langs Urdlandselvi i juni 2016 bekreftet dette inntrykket, spesielt i det nedre elveavsnittet. Sammen med registreringer fra 2009 (oktober) og 2010 (april – mai) er status 82 arter i gruppen karplanter. Blant disse finnes alm, som er en rødlistet art. Den sjeldne tysbasten er ikke rødlistet, men er en sjelden art i regionen. Tysbast *Daphne mezereum* i blomstring ved Urdlandselvi ble registrert i mai 2010. Arten er sjelden på Vestlandet og ble oppført som en viktig art knyttet til de botaniske undersøkelser i verneplanarbeidet i 1979. Arten har en populasjon i den bratte elvedalen nederst i Raundalen. Tysbast forekommer spredt som en sjelden art på Vestlandet og i Hordaland.

Det er elvenær skog langs både rørgate og elv. Spesielt i nedre del av elven, finnes det botanisk sett rike soner av både karplanter, og en rekke elvenære trær- rogn, osp og selje, som er relativt rik på kryptogamer.

Naturtype «fosseberg og fosse-eng» har blitt funne flere steder langs elven, bl.a. like nedstrøms planlagt kraftstasjon. Vi kan dermed regne med at vi her har å gjøre med en fossesprøytsone. Fosseberg og fosse-eng har rødlistestatus som NT «nær truet». Mange av de store fossebergene er allerede truet av lav vannføring som følge av bl.a. kraftutbygging. Naturtypen fosseberg har trolig sitt tyngdepunkt i Norge. Naturvernforbundet anser derfor at det er svært viktig, og et samfunnsansvar, at denne naturtypen taes vare på. Innenfor sonene ble det blitt bl.a. funnet arter som alm, strutseveng, rosenrot, skogstjerneblom, strandsnipe og linerle.

I et avsnitt med løvskog ble det påvist rike epifyttiske samfunn på rikbarkstrær som osp og rogn, men det ble ikke påvist rødlistede arter av lav og moser i det området.

I de nedre deler av Urdlandselvi finnes en rikere floristisk utforming enn i de øvre/midtre deler, inkl. kulturlandskap, kantsoner og elvekantskoger (Fig. 28 - 30). Her finns tørrbakke/veikantflora, slåttemark, kantsoner og elvekantskoger med rogn, osp og selje, rikbarkstrær med en rekke påvekster av moser og lav, samt ulike utforminger av blandingskog.

Botanisk mer rike soner finnes langs Urdlandselvis nedre avsnitt. En rekke elvenære trær – rogn, osp og selje – relativt rik på kryptogamer, finns langs det nedre elveavsnittet. Firblad, prestekrage, tiriltunge og hvitbladtistel er registrert i kantsoner langs elvas nedre avsnitt / i planlagt rørtrasé. Floraen i det nedre avsnittet er vesentlig rikere enn i de øvre partier av influensområdet. (22. juni 2016)

Det ble gjort funn av moser i og langs Urdlandselvi som ble vurdert som middels rik i 2009 (Håland & Hult 2009), noe en utvidet undersøkelse av nedre avsnitt i juni 2016 bekreftet. Når det gjelder lav, økte tilleggsregistreringer i 2016 artsantallet til 48 arter, jfr. artslisten, men ingen rødlistede arter er sikkert påvist. To arter mulig rødlistet lav er imidlertid til nærmere vurdering i skrivende stund. Samlet status for gruppen kryptogamer er 110 registrerte arter. To av de påviste kryptogamer; palmemose *Climasium dendroides* til venstre og søvkrittlav *Phlyctis argena* (på osp) til høyre, begge registrert i elvenære habitater i det nedre avsnittet ved Urdlandselvi. 22. juni 2016.

Det har ikke blitt gjort undersøkelser i elven knyttet til bunndyr, men det finnes fuktighetskrevede plantesamfunn, og andre varierte mikrohabitater for virvelløse dyr. Fra lokalt hold opplyses at stasjonær ørret finnes i elva, sannsynligvis også rekruttert fra vann lengre oppe i vassdraget (jfr. Håland & Hult 2010). Vi mener derfor der er kritikkverdige at bunndyrfauna, med tanke på ørret og også virvelløse dyr, ikke har blitt nærmere undersøkt. I fravær av denne undersøkelsen, sier rapporten at: sammensetningen av bunndyrsamfunnet kan imidlertid være karakteristisk, noe kun standardiserte feltundersøkelser kan dokumentere.

Med vennlig hilsen
for Naturvernforbundet Hordaland

Synnøve Kvamme
Leder

Anne-Britt Andersen
Saksbehandler